

Světová hospodářská krize

1929 – 1937

24. 10. 1929

- zhroucení obchodu s cennými papíry na newyorské burze, **Wall Streat**
- „černý čtvrtek, „černý pátek“
- začátek v USA
- příčiny: nadměrná výroba zboží, nezajištěný odbyt, výroba i koupě na dluh, spekulace na burze

Charakteristika krize

- **světová** v důsledku propojených hospodářství
- **nejdelší, nejhlubší, nejrozsáhlejší** (všechny oblasti: průmysl, zemědělství, banky, obchod)
- zhroucení světového zahraničního obchodu
- nejhlubší pokles 1932
- krize měnová: devalvace národních měn
- krize mírnější: ve VB díky koloniím
- v SSSR bez krize, naopak industrializace, hosp. růst, ale gulagy a persekuce

Důsledky

- 30 milionů nezaměstnaných (všechny věkové kategorie), bída, hlad
- sociální nepokoje, demonstrace, stávky
- pocit beznaděje: sebevraždy
- ničení potravin, pokles cen
- politickým důsledkem růst vlivu radikálů: fašistů, nacistů, komunistů

Východiska z krize

- posílení zásahu státu do ekonomiky (britský ek. **Keynes**)
- volný trh (rakouský ek. **Hayek**)
- v USA program New Deal, **F. D. Roosevelt**, 1932
vítězství ve volbách
- **New Deal**: zásahy státu, dozor nad bankami, devalvace dolaru, pomoc farmářům, státní financování veřejných staveb (silnice, letiště, přehrady), zásady čestné konkurence, odbory uzavírají kolektivní smlouvy, právo na stávku, stanovení minimální mzdy a délky pracovní doby (atlas)
- výsledek: 1937 obnovení stavu před krizí

Boj Evropy s krizí

- **neúspěšná Francie:** krize hosp. i politická
- 1934 neúspěšný pokus o fašistický puč, Liga **Ohňového kříže**
- * **Lidové fronty**= spojení odborů a levice
- 1936 levicová vláda **Léona Bluma** (40hodinový prac. týden, prodloužení placené dovolené, vliv odborů, kolektivních smluv, podpora důchodců, zvýšení výkupní ceny zem. produktů, **zestátnění** železnice, leteckého a zbrojního průmyslu)

Francie

- důsledek: zvýšení výrobních nákladů, snížení konkurenceschopnosti, utlumení podnikání
- 1938 v čele vlády radikál **E. Daladier**, dovršen rozvrat Francie

Úspěšné neutrální Švédsko

- vláda sociální demokracie
- výhodné úvěry
- program veřejných prací
- sociální partnerství
- 1936 program státu blahobytu